

Öğrenci Jennifer Yum

Bu hafta okuduğumuz yazarların metodolojilerini tartışmak, genel olarak benim için zor. Her yazar kendi teorisini öneriyor; okurlar olarak biz bunu ya kabul edebiliriz ya da etmeyiz. Birinci el kaynaklara çok az referans yapılmış. Onun yerine yazarlar, kendi tartışmalarını yürütmek için geçmişte başkaları tarafından savunulan fikirlerden yararlanıyorlar. Dürüst olmak gerekirse Mitchell’de tahammül edebileceğimden çok daha fazla soyutluk olduğunu hissettiğim noktalar vardı. Winichakul çalışmasının stratejisinin “modern öncesi ve modern diskurları/söylemleri analiz etmek ve yeni ve eski diskurların birbiriyle çarpıştığı anları belirlemek” (18) olduğunu yazıyor. Winichakul, Annales ekolünün uzun vadeli süreçlere odaklı [yönteminden] ayrılıyor. Aslında “Siam’ın coğrafi vücudunun ortaya çıkmasının aşamalı bir evrim olmadığını” teslim/itiraf ediyor. Onun yerine, bu yerinden etme, modern coğrafyayı bölgeye tanıtmış olan sömürgeciliğin neden olduğu beklenmedik bir durumdu. Ayrıca, “eğer tarihi, yeryüzü’nün yüzeyinin ve insanlığın *longue-duree*’sinde [uzun zamanında] algılasak, tarihin aynı zamanda çok kısa ömürlü” olduğunu da yazıyor. Diğer bir deyişle, yazarın coğrafi vücut kavramı “her zaman değişikliğe tabi” (131). Okuduğumuz diğer tarihçilerin aksine, Winichakul geçmişi şekillendirmekte insan etkinliğinin rolünün vurgusunu azaltıyor. İnsanlara “bir teknolojinin hizmetçisi” şeklinde hitap ederken “tarihsel anlatıda sıklıkla insanlara çok merkezi bir rol veriliyor. Tarihte çok daha mütevazı bir role layıklar” (173) diye ısrar ediyor. Winichakul ulusları haritaların yarattığını ileri sürüyor. Winichakul’un çalışması tarihçilere modern kavramları kanıksamamalarını hatırlatıyor. Bu kavramlar bir vakit yaratılmış veya ödünç alınmış olmalı ve o vakti takip eden kayda değer sonuçlar var. Siam’ı bir örnek olarak kullanarak modern coğrafyanın gelişiminin Siam’ın toprak bilincini nasıl kökten değiştirdiğini gösteriyor. Yerkürenin yüzeyinin haritaları daha önce varolmadı demek değil bu. Asıl anahtar sınırlarda yatıyor. Harita yapımından önce, sınırlar merkezi bir otorite tarafından onaylanmıyordu; krallık, “aralarında” bir çok “boş yerlerin” (75) olduğu kasaba kümelerinden oluşuyordu. Kısaca, sınırlar keskin değildi. Toprak bütünlüğü kavramı da bu devirde henüz yoktu. Onun yerine hierarşik ama karşılıklı güç ilişkileri politika sahasına emrediyordu (79-84). Siam’ın ilk haritası 1893’te belirdi. Ve Winichakul derdi ki ondan sonra coğrafi vücut ortaya çıktı, ondan sonra “Siam için yeni hayat” başladı (127). Modern coğrafyanın “yeni bir çeşit alan” yarattığına kadar da giderdi Winichakul’un söylemi. Geçmişten farklı olarak, “[bu] alanı kuvvet yarattı. Harita yapımı onu akladı” (126). İlginçtir ki tartışmasını harita yapımını abarttığını teslim ederek bitiriyor (173). “Bundan bize ne” sorusuna geri dönersek, Winichakul’un hikayesi bunu fazlaca

abartmış olsa da, harita yapımının çok büyük bir önemi olduğunu kanıtlıyor. “Bu doğru mu” kısmıyla pek ilgilenmiyor. Ne de olsa bu bir teori. Diğer taraftan bu fikirleri, Güneydoğu Asya dışında bir bağlamda uygulanabilir mi? “Somutlaştırmak” kelimesine eğilimleri dışında Anderson ve Winichakul arasında birçok örtüşme/paralellik gördüm. Anderson da haritalardan kaynaklı gücün altını çizerek sömürgeciliği tartışıyor. Anderson bu konu hakkında “harita ve nüfus sayımı kısa zamanda ‘Burma’ ve ‘Burmalıyı’ mümkün kılacak grameri şekillendirdi” (185) diye yazıyor. Anderson’un devamını okumak isterdim, çünkü sömürgeci gücün kaba kuvvet/zor kullanım şeklinde zuhur etmek zorunda olmadığını ileri sürüyor gibiydi. Anderson müzeler hakkında örneğin, şöyle yazıyor, “çevrenin kırsal fakirliğiyle yan yana dizilen yeniden yapılandırılmış anıtlar” (181), [sömürülenlerin] kendi kendini yönetmeyi becerememelerine dikkat çekerek, aşağı/bayağı niteliğini ön plana çıkardı.

Eğer bu haftanın okumaları arasından en post-modern olanı tahmin etmek zorunda kalsaydım bu Timothy Mitchell’in *Colonizing Egypt*’i [Mısır’ı Sömürgeleştirmek] olurdu. Mitchell’in, Avrupalı olmayanların kendilerini “sergi objeleri” (7) olarak buldukları, Avrupalıların “görünmeden görerek” (26) gücü elde ettikleri veya Avrupalıların Orta Doğu’da hiçbir zaman bitmeyen bir sergi gezmesinde olduklarını hissettikleri (29) meselesi tarihçiler için ilginç sorular doğuruyor. Aslında, gözlerini dikip bakma hareketi bile Mitchell’in analizine değer. Ama bu komplike dil ve akıllara durgunluk veren tasvirler o kadar gerekli mi? Şimdi okuyacağınız alıntı, stilini genel olarak hor görmeme neden olan bir örnek: “Bu hikayelerde, baş döndüren düzeni için temsil dünyasına hayran olunuyor, ama bütün bu gerçekliğin sadece [üzerimizde] bir etki olduğu şüphesi devam ediyor. Belki de dünya, dışından ayrılmış ve dışı tarafından tanımlanmış bir iç olmaktan çok, kaçınılmaz surette bir labirent.” (12) Malesef, bu tip pasajlardan çok vardı.

Mitchell’in kitabını tamamen okumadığım için, sonuçlarına katılıp katılmadığımı söylemek zor. Ama aynen Winichakul gibi öteki kavramını akla getiriyor. Siam’da öteki komünizm iken, Avrupalılar için ötekini vücuda getiren Oryentalizm’di. Avrupalılar “benlik ve onun tersi” (166) şeklinde kavramsallaştırdılar. Her iki yazar da bu ötekiliğin ulus-devletin kimliğini şekillendirdiğini söylüyor. *Magnetic Mountain*’da Steven Kotkin de bu sefer kapitalizm olan “ötekinin” gücünün altını çiziyor. Bu sefer geçmişin (kapitalizmin) bütün izlerini sökmeye odaklı bürokratik saplantı sonuç vermemeye ve birçok insan için ızdıraba/mutsuzluğa yol açtı. Winichakul’da bunu o kadar dikkat dağıtıcı bulmasam da Mitchell’in birçok grup için çok fazla basite indirgeyerek “Avrupalılar” ve “dışardakiler” tabirlerini kullanması dikkat dağıtıcıydı. *Siam Mapped*’ten [Haritalanmış Siam] de fazla,

Colonizing Egypt'e tarih demeye dilim varmıyor/tereddüt ediyorum. İlle de birşey diyeceksek buna, yazar sömürgecilik sürecine askeri ve ekonomik kuvvet içermeyen ama sömürenlerin zihniyetinde faaliyet gösteren yeni bir unsur ekliyor. Keşke ne dediğini ilk seferde anlayabilseydim.